

Opgave i PT501

Menighetsbygging

Af Anton Bech Bräuner

Godkendt opgaveordlyd:

Hvordan forstår Dansk Luthersk Mission og Dansk Oase økumeni, og hvorfor er deres forståelse af økumeni så forskellig?

Fjellhaug International University College

Efterår 2021

Økumeni i dansk kirkeliv

1.0 Indledning

Dansk Oase (DO) og Dansk Luthersk Mission (DLM) er på mange måde to nært beslægtede bevægelser i dansk kirkeliv. Begge bevægelser består af en række menigheder i og uden for Den danske Folkekirke, der i det store billede kan karakteriseres som teologisk konservative med et aktivt menighedsliv (Larsen 2007:215;227).

Begge bevægelser kalder sig lutherske og bekender, at det *”til kirkens sande enhed er (...) nok at være enige om evangeliets lære og om sakramenternes forvaltning”* (Grane 1976:68). Alligevel har de to kirkelige organisationer vidt forskellige opfattelser af, hvordan denne økumeniske enhed skal forstås.

På den ene side afviser DLM eksempelvis *”egentligt menigheds- og forkyndelsesfællesskab”* med andre kristne kirker og trossamfund (Luthersk Missions Læreråd 2011:10), mens DO på den anden side tilstræber en *”økumenisk åbenhed over for andre kristne konfessioner”*, hvilket sås tydeligst, da DO i 2006 inviterede den katolske pavelige hofprædikant Raniero Cantalamessa som hovedtaler på deres sommerstævne til at holde bibeltimer ud fra Romerbrevet (Munch 2006:1; Nissen 2006).

I denne opgave vil jeg undersøge, hvordan disse to nært beslægtede bevægelser forstår økumeni, og hvorfor de alle deres ligheder til trods har forskellige opfattelser af økumeni.

Det vil jeg gøre med udgangspunkt i følgende problemformulering:

Hvordan forstår Dansk Luthersk Mission og Dansk Oase økumeni, og hvorfor er deres forståelse af økumeni så forskellig?

I opgavens (1.) første del vil jeg indledningsvis præsentere de kirkelige aktører, DO og DLM, og gøre rede for deres historiske baggrund og teologiske profil.

Derefter vil jeg i opgavens (2.) anden del undersøge, hvordan DLM og DO forstår økumeni. Harald Hegstad påpeger, at om økumeni både kan forstås på tværs af *”rom [og] tid”* (Hegstad 2009:177). I min undersøgelse af DLM og DO's økumeniske forståelse, vil jeg fokusere på tækningen om økumenisk samarbejde med andre kristne på tværs af rum i samme tidsperiode. Det kunne have været interessant at undersøge, hvordan disse to kirkelige organisationer konkret *praktiserer* økumenisk samarbejde herunder,

hvem de arbejder økumenisk sammen med og hvordan. På grund af det begrænsede omfang af denne opgave har jeg dog valgt at afgrænse mig til i stedet at analysere, hvordan de to kirkelige organisationers *forstår* økumeni.

Til undersøgelsen af deres forståelser af økumeni, vil jeg tage udgangspunkt i DLM's *"Vejledning; Luthersk Mission og kirkeligt samarbejde – En vejledning fra Luthersk Missions Læreråd"*, der er udgivet i 2011 (Luthersk Missions Læreråd 2011) og DO's *"Derfor arbejder Dansk Oase økumenisk – Et Oase-dokument"*, der er forfattet af DO's Lederskab og organisationens teologiske rådgiver, Morten Munch, i 2006 (Munch 2006). Når det er relevant at tage udgangspunkt i disse to dokumenter, skyldes det, at begge dokumenter repræsenterer organisationernes officielle syn på økumeni. DO skriver således, at de i deres dokument ønsker at gøre rede for, *"hvorfors Dansk Oase arbejder økumenisk"* (Munch 2006:1), mens DLM skriver, at de med vejledningen ønsker at præsentere *"vores forståelse af Luthersk Missions (LM) tænkning og rolle i kirkeligt samarbejde"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:3). Desuden er det interessant at undersøge deres forståelse af økumeni, da netop organisationernes egen forståelse må skønnes at være retningsgivende for deres økumeniske praksis.

Afslutningsvis vil jeg i opgavens (3.) tredje del diskutere, hvorfor DO og DLM's forståelse af økumeni er så forskellig med henblik på at vurdere, hvad der kan forklare denne forskel. For at kvalificere diskussionen vil jeg inddrage den økumeniske model *differentieret konsensus* og Franz Piepers sondring mellem *fundamentale og ikke-fundamentale læresætninger*. Jeg kunne have valgt andre økumeniske modeller, hvilket formentlig ville have givet et anderledes resultat. Disse er valgt, fordi Piepers analytiske sondring og økumenimodellens epistemologiske grundlag på hver deres måde bidrager til at forklare forskellen i den økumeniske forståelse hos DLM og DO.

2.0 Præsentation af Dansk Luthersk Mission og Dansk Oase

2.1 DLM's historiske baggrund og teologiske profil

DLM stammer fra de bornholmske vækkelser i 1860'erne omkring den bodspietistiske præst P. C. Tranberg, der vægtlagde *"stærk syndsbevidsthed og daglig kamp for sjælefreden"* (Schwarz Lausten 2004:264; Larsen 2007:212). Tranberg fortsatte, skønt hans selv var folkekirkepræst, Søren Kierkegaards stærke folkekirkekritik og de bornholmske vækkelser resulterede således i 1863 i dannelsen af en frimenighed med egne lægprædikanter (Schwarz Lausten 2004:264). En af disse lægprædikanter var Christian Møller, der blev grebet af Carl Oluf Rosenius' lære, som lærte ham *"at sondre på luthersk vis mellem lov og evangelium"*, hvilket førte ham til et opgør med Tranberg (Larsen 2007:212). Møller ønskede i stedet for den bodspietistiske til-

gang med Rosenius at betone, *"at frelsen ene og alene var Guds værk"* (Schwarz Lausten 2004:265). Omkring *"1000 bornholmske frimenighedsfolk [vendte] tilbage til folkekirken"* i 1868 og dannede i den forbindelse *"Bornholms forening til Evangeliets Fremme"*¹ – i dag Luthersk Mission (Schwarz Lausten 2004:265). DLM, blev dermed en missionsforening inden for Folkekirken og på dennes evangelisk lutherske grundlag. Kirkehistoriker Kurt E. Larsen påpeger, at det historiske brud med Tranberg om evangelieforståelsen, kan have bidraget til, at *"lærespørgsmål fra begyndelsen [havde] en høj prioritet i LM"* (Larsen 2007:215).

Allerede i 1880'erne begyndte DLM at forholde sig til den pentekostale påvirkning *"[f]ra amerikanske og engelske vækkelseskredse"* (Larsen 2008:9). Pioneren Møller tog positivt imod talen om helbredelse ved bøn og nådegaver (Larsen 2007:215), hvorefter sidstnævnte også i dag nævnes som en af bevægelsens kerneværdier (Luthersk Mission 2021A). Møllers åbenhed kombineret med en række andre uenigheder førte dog til en modreaktion, hvor en række medlemmer i perioden 1889-1892 brød ud og dannede sin egen missionsforening, Evangelisk Luthersk Missionsforening (Larsen 2007:215).

På mange måder ligner DLM den noget større og mere kendte Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark, der ligeledes er en missionsforening inden for Folkekirken udsprunget af 1800-tallets vækkelser. Mens Indre Mission *"havde karakter af en folkebevægelse"* kan DLM bedre beskrives som en demokratisk opbygget forening (Larsen 2007:213). De lokale kredse er organiseret i regionale afdelinger, der vælger repræsentanter til en årlig generalforsamling, der vælger en landsstyrelse for foreningen (Luthersk Mission 2021B). Siden 1911 har DLM desuden udsendt missionærer til international mission (Larsen 2007:214).

I dag har foreningen *"næsten 100 fællesskaber rundt omkring i landet"*, hvorefter omkring en fjerdedel er frimenigheder uden for Folkekirken, mens de resterende er klassiske missionshuskredse (Luthersk Mission 2021C; Luthersk Mission 2021D).

2.2 Dansk Oases historiske baggrund og teologiske profil

DO er en udløber af den internationale karismatiske bevægelse, der kom til Danmark omkring 1970 (Larsen 2008:08). Allerede i 1906 opstod den pentekostale bevægelse, der var kendetegnet af stor vægt på Helligåndens kraft til åndelig fornyelse og udrustning af de kristne med nådegaver – ikke mindst tungetale, der betragtedes som *"tegnet på, at en person var døbt med Helligånden"* (Larsen 2008:8). Hvor den pentekostale bevægelse resulterede i etableringen af særlige pinsekirker, valgte den karismatiske bevægelse en anden vej (Kruse 2010:16). Den karismatiske bevægelse blev således født i 1960, da Dennis Bennet i sin episkopale kirke *"fortal[t]e, at han havde haft karismatiske erfaringer, men ikke ønskede at forlade sin kirke"*

¹Fra 1869 *"Luthersk Missionsforening til Evangeliets fremme i Danmark"* (Schwarz Lausten 2004:265).

(Kruse 2010:16). Dermed blev det strategien for den karismatiske bevægelse at videreføre den pentekostale bevægelses anliggende men uden at stifte nye kirkesamfund (Kruse 2010:16). I den karismatiske bevægelse ønskede man således ikke at *"være knyttet til pinsebevægelsen, men arbejde tværkirkeligt, så de sande erkendelser fra pinsebevægelsen kunne komme kristne i alle konfessioner til gode"* (Larsen 2008:8). Allerede fra begyndelsen havde den karismatiske bevægelse således et økumenisk præg.

Da den karismatiske bevægelse kom til Danmark i 1970'erne, blev den først mødt af skepsis og afvisning af missionsbevægelserne og Kristeligt Forbund for Studerende (KFS), der med Niels Ove Rasmussen (senere Vigilius) i spidsen reagerede imod *"den tværkirkelige arbejdsform, dens tale om åndsåb og den manglende læremæssige interesse"* (Larsen 2008:10). I 1980'erne skete der dog en *"luthersk besindelse"*, og der blev arbejdet på at etablere en dansk og luthersk Oase-bevægelse efter norsk forbillede (Larsen 2007:265; Larsen 2008:10). Efter afholdelsen af en række Vejen-konventer i perioden 1986-1989, hvor en række præster og personer med baggrund i *"de eksisterende kirkelige bevægelser, især KFS"* forsøgte at finde en fælles arbejdsform for en karismatisk bevægelse på et luthersk grundlag, gik man dog hver til sit, da KFS-fløjen reagerede imod den mere karismatiske fløjs syn på *"Helligåndens dåb, forholdet mellem retfærdiggørelse/helliggørelse og tværkirkelighed"*, mens den *"karismatiske fløj [i 1989] dannede (...) Dansk Oase"* (Larsen 2008:10; Kruse 2010:17).

DO har i dag udviklet sig på en række områder. Teologisk er det værd at bemærke, at DO ikke længere går ind for åndsåb (Dørken 2009:13). Organisatorisk har DO udviklet sig fra conferencebevægelse til en *"kirkelig netværksorganisation"* med en vision om at *"løfte(...) levende fællesskaber overalt i Danmark"* og *"invitere(...) mennesker til et møde med Guds Ånd"* (Larsen 2008:11; Kruse 2010:18; Dansk Oase 2021C). I 2019 deltog omkring 6.500 mennesker på deres sommerkonference, mens menighedsnetværket ifølge DO's egen hjemmeside i dag består af 18 fri-, valg- og sognemenigheder (Dansk Oase 2021A; Dansk Oase 2021B). Dertil kommer et præstenetværk med omkring 100 medlemmer (Larsen 2007:266). Trods den karismatiske arv, er DO som organisation *"ikke tværkirkelig,² men har samme (...) evangelisk lutherske grundlag som folkekirken"* (Kruse 2010:18). DO er i dag præget af *"en meget fri liturgi, nye sange, moderne arbejdsformer og et stærkt lægmandspræg"* (Larsen 2007:226). Særligt bestræbelserne for *"menighedsopbygning og -fornyelse"* må ses som et centralt anliggende for bevægelsen i dag (Larsen 2007:227).

² Forstået på den måde, at netværket kun har lutherske menigheder blandt sine medlemmer.

3.0 Hvordan forstår Dansk Luthersk Mission og Dansk Oase økumeni?

I dette afsnit vil jeg undersøge, hvordan DLM og DO forstår økumeni med henblik på at kortlægge ligheder og forskelle i de to organisationers forståelse.

Både DO og DLM anser økumeni for at være ideal. DO beskriver således i bedrøvelige vendinger, hvordan bestemte kirkesamfunds tolkninger kan virke *"kirkesplittende"* (Munch 2006:2). DLM skriver ligeledes, at kristenhedens splittelse direkte *"er en ulykke!"* og beskriver et behov for, *"at kirkens enhed kommer synligt til udtryk, så langt som det overhovedet er muligt i troskab mod sandheden"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:4; 8). Hvor DO ønsker at *"sætte al kraft ind på at fastholde og leve i enheden"* med det formål, *"at verden må tro, at Jesus er Kristus"*, er DLM dog mere reserverede (Munch 2006:3; Luthersk Missions Læreråd 2011:6).

Ganske vist anser DLM det som en faldgrube, der gør *"éns verden meget lille"*, hvis man alene *"søge[r] inspiration fra bibeltro, evangelisk-lutherske kristne"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:6), men de understreger i samme åndedrag, at *"konsekvent tværkirkelig[hed]"* og *"fuldt menighedsfællesskab"* trods uenigheder på grundlæggende områder står i fare for at medføre *"mange tabuer"* og *"så modstridende undervisning, at mennesker bliver forvirrede"*, hvilket de vurderer kan være hæmmende for især nye kristne (Luthersk Missions Læreråd 2011:10).

Både DO og DLM anser sig selv for at være lutherske bevægelser. Hvor DO ønsker, *"at varetage denne teologiske tradition i økumenisk åbenhed overfor andre kristne konfessioner"*, mener DLM derimod, at den lutherske bekendelse kombinerer *"fasthed og åbenhed"* i synet på kirkens enhed, hvor fastheden består en *"grundlæggende enhed i lære og forkyndelse"* (Munch 2006:1; Luthersk Missions Læreråd 2011:5).

Det er værd at bemærke, at DLM her anvender udtrykket enhed om enighed i læremæssige spørgsmål (Luthersk Missions Læreråd 2011:4). Dette adskiller sig tydeligt fra den måde, DO omtaler enheden, idet de understreger, at enheden er en *"allerede eksisterende"* ontologisk virkelighed mellem de kristne, der ikke er *"funderet i dogmatisk ensartethed"*, men består i et *"organisk"* fællesskab med den treenige Gud (Munch 2006:1). DLM anerkender ganske vist også, at *"Jesu Kristi kirke [er] mere end de lutherske"*, idet de både taler om *"medkristne af anden bekendelse"* og *"kristne søskende i andre trossamfund"* og indrømmer dermed indirekte, at enheden bygger på et grundlæggende troens fællesskab (Luthersk Missions Læreråd 2021:4;15). Dette skinner ligeledes igennem, når DLM taler om behovet for, *"at kirkens enhed kommer synligt til udtryk"*, hvormed man kan argumentere for, at det implicit siges, at enheden allerede

eksisterer som en usynlig virkelighed mellem de kristne (Luthersk Missions Læreråd 2011:8). Alligevel tillægger DLM den læremæssige enighed en betydeligt større vægt end DO som forudsætning for den synlige økumeniske manifestation.

DO understreger for sin del, at når Efeserbrevets kapitel 4 omtaler enheden i samme legeme som kristne som noget, der er kendetegnet af én Ånd, ét håb, én Herre, én tro, én dåb og den ene Gud og Fader, sigter grundlaget for enheden *"ikke på den ene fortolkning"* (Munch 2006:1). Omvendt peger DLM på, at de samarbejdende parter bør være *"grundlæggende (...) på linje i spørgsmålene om frelsens grund og vej"*, hvormed de understreger, at de betragter den læremæssige enighed i centrale spørgsmål som en forudsætning for *"egentlig forkyndelses- og menighedsfællesskab"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:11).

DO understreger dog, at deres principielle økumeniske åbenhed *"ikke [er] et udtryk for en tilsidesættelse af dogmatiske forskelle"*, hvilket de begrundes med, at en fuldere erkendelse netop opnås i det økumeniske samarbejde (Munch 2006:1-1). At dogmatiske spørgsmål ikke er helt ligegyldige, understreges også, når *"de økumeniske oldkirkelige bekendelser"* omtales som et *"globalt kristent fællesje"* og udtryk for *"den uopgivelige kristne troskerne"* og fælles fundament for kristne (Munch 2006:2). Disse beskrivelser indikerer nemlig, at økumenisk fællesskab med mennesker, der fornægter Jesu guddommelighed eller læren om Treenigheden såsom jøder og Jehovas Vidner, på forhånd er udelukket. Denne yderste grænse for økumenisk samarbejde, har DO til fælles med DLM, der nævner *"fornægtelse af opstandelse"* eller tilslutning til *"fremgangsteologi"* som eksempler på fænomener, *"hvor der i forkyndelse og praksis slet ikke mere er tale om kristendom"*, og enhver form for samarbejde dermed afvises (Luthersk Missions Læreråd 2011:12). DO adskiller sig dog fra DLM, når de direkte skriver, at *"manglende erkendelsesmæssig enhed ikke [bør] stå i vejen for at praktisere den allerede eksisterende organiske enhed i Gud"*, mens DLM ser læremæssig enighed i centrale spørgsmål som grundlag for enhed eller endda udtrykke enheden per se (Munch 2006:2; Luthersk Missions Læreråd 2011:4;11).

3.1 Niveauet for samarbejde

Hvad angår niveauet, som økumeni bør praktiseres på, er DO og DLM enige på det grundlæggende plan om, at økumeni med andre kristne som tilslutter sig de oldkirkelige bekendelser og har samme evangeliske grundforståelse må bestå i at anerkende andre kristne (Munch 2006:2; Luthersk Missions Læreråd 2011:11). DLM nævner en række andre niveauer såsom *"bønssfællesskab"*, *"inspirationsfællesskab (...)"* på

lederplan, samarbejde om noget konkret såsom *"diakonale behov"* som områder, hvor DLM siger ja til samarbejde (Luthersk Missions Læreråd 2011:9). Selvom DO ikke berører disse forskellige niveauer specifikt, må det forventes, at DO er positiv over for økumeni på disse områder.

Det plan, hvor forskellen tydeligst viser sig er på forkynelses- og menighedsplanet. Hvor DO ser positivt på *"brug af gæstetalere [i.e. med anden konfession] ved stævner etc."*, der lever op til kriterierne om *"respekt for Biblen"*, bekendelse af *"de oldkirkelige bekendelser"*, *"forkyndelsen af Guds nåde"*, en sund *"personlig etik"* og et samarbejde præget af *"gensidig respekt"*, så er DLM mere forbeholden ved at sige *"nej til egentligt menigheds- og forkynelsesfællesskab"* (Munch 2006:10). DLM indrømmer ganske vist, at de *"lejlighedsvis [har] fraveget denne linje [ved] evangeliserende fremstød"*, såsom da Billy Graham var i Danmark og ved lignende arrangementer i 1965, 1970, 1988, 2007 og 2009 (Luthersk Missions Læreråd 2011:10). Her var argumentet for alligevel at praktisere forkynelsesfællesskab dog en vis grad af læremæssig enighed, idet *"der var tale om en forkynner, som vi skønnede ikke ligger meget langt fra os i sin evangeliserende forkyndelse"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:10). Denne praksis minder derfor i nogen grad om den praksis, DLM har haft ift. inspirationsfællesskabet, hvor *"hvor vi [DLM] har været åbne over for at bruge foredragsholdere/seminarholdere fra andre kirkesamfund der, hvor vi finder deres undervisning og forkyndelse bibelsk sund"* dog med den forskel, at hvor inspirationsfællesskabet primært er foregået på lederniveau, har de evangeliserende arrangementer også været rettet imod almindelige kristne lægfolk (Luthersk Missions Læreråd 2011:9; 10). Decideret forkynelsesfællesskab på menighedsniveau, lader dog til at være udelukket for DLM's vedkommende (Luthersk Missions Læreråd 2011:10).

Det er værd at bemærke, at DLM med deres vejledning ønsker at åbne for yderligere fællesskab end tidligere og gå fra en såkaldt *"beskyttelsesstrategi"* til en *"udrustningsstrategi"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:12). Dette gælder ikke mindst, når det kommer til inspirationsfællesskabet, der tidligere har været forbeholdt ledere og medarbejdere, mens DLM nu anbefaler, *"at ledere tager sammen med menige og unge til disse arrangementer"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:14; egen fremhævning). Her bliver opgaven for lederne så, at *"samtale om, hvad der er godt og dårligt"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:14). Baggrunden for dette skifte skyldes en erkendelse af, at det hverken muligt eller ønskeligt at skærme sig fuldkomment af fra inspiration udefra (Luthersk Missions Læreråd 2011:6; 12). Det gælder ikke mindst, fordi menige kristne i dag rejser mere, har fået adgang til internet, har bedre sprogfærdigheder og mødes i forskellige sammenhænge (Luthersk Missions Læreråd 2011:12).

Selvom DLM ved denne udrustningsstrategi i højere grad end tidligere åbner for inspiration udefra, er det dog værd at bemærke, at inspirationsfællesskabet ikke gælder alle bekendende kristne. DLM

påpeger således, at *"kristenhedens splittelse [går] på kryds og tværs"*, så der selv inden for etablerede protestantiske kirkesamfund såsom baptistkirker, reformerte og evangelisk-lutherske er grupper af liberale, som DLM afviser fællesskab med, mens åbenheden er større over for *"evangelikale fra andre kirkesamfund"*, der er enige i spørgsmål *"bibelsyn, mission, ønsket om vækkelse, helligt liv, personlig tro etc."* (Luthersk Missions Læreråd 2011:7; 11).

Hverken DO eller DLM nævner nadverfællesskab direkte som et muligt niveau for økumenisk fællesskab. Når der fra DLM's side siges nej til menighedsfællesskab, virker det dog usandsynligt med nadverfællesskab, mens det er mere åbent, hvor DO står i dette spørgsmål (Luthersk Missions Læreråd 2011:9).

3.2 Delkonklusion

DO og DLM's forståelse af økumeni har en række fællestræk. For det første betragter de begge kirkesplittelse som noget ulykkeligt og økumeni som et ideal. For det andet forstår både DO og DLM det organiske usynlige fællesskab som noget, der går forud for et organiske og synlige.

Dog er DLM mere forbeholden over for økumenisk samarbejde, fordi de frygter forvirring blandt menige kristne. Selvom hverken DO eller DLM ønsker at nedtone dogmatiske spørgsmål, spiller dogmatikken dog en forskellig rolle for de to organisationer. Hvor den fuldere erkendelse af dogmatikken ifølge DO er noget, der sker i en fælles erkendelse med kristne fra andre konfession, mener DLM i højere grad, at læremæssige forskelle kan stå i vejen for enhedsbestræbelserne og taler endda direkte om enheden i lære, som om enheden skulle bestå i den læremæssige overensstemmelse.

DO og DLM deler langt på vej forståelse af, hvilket niveau økumeni bør praktiseres på, når det drejer om de lavere niveauer for økumenisk samarbejde såsom gensidig anerkendelse af andre kristne, bønssfællesskab etc., mens forskellen træder tydeligere frem, når det kommer til forkyndelsesfællesskab. Her er DO kendetegnet af en grundlæggende økumenisk åbenhed, mens DLM siger nej til forkyndelses- og menighedsfællesskab.

4.0 Hvorfor forstår Dansk Luthersk Mission og Dansk Oase økumeni så forskelligt?

I analysen undersøgte jeg, hvordan DLM og DO forstår økumeni. I dette afsnit vil jeg diskutere, hvorfor DLM og DO lighederne til trods ender med så forholdsvis forskellige opfattelser.

4.1 Betydningen af den rette lære

I en diskussion af DO og en række danske missionsbevægelser, herunder DLM's, syn på tværkirkelighed konkluderer teologen Levi Dørken, at hvor *"[s]amarbejde baseres primært på fællesskab i Den treenige Gud"* i DO, er samarbejdet i DLM's optik derimod primært baseret på *"enighed i læren"* (Dørken 2009:13). Dog lader det ikke til at være sådan for DLM, at alle læresætninger har lige stor betydning, da en vis grad af samarbejde med *"bibeltro/evangelikale"* beskrives som en mulighed (Luthersk Missions Læreråd 2011:6). For DO's vedkommende er det heller ikke sådan, at læremæssige spørgsmål slet ikke har betydning, idet *"de økumeniske oldkirkelige bekendelser"* netop omtales af DO som *"fundament"* (Munch 2006:2).

Da visse læremæssige spørgsmål synes at have betydning for både DO og DLM, er det værd at overveje, om Franz Piepers skelnen kan anvendes til at belyse, hvorfor DO og DLM alligevel ser så forskelligt på betydningen af den læremæssige spørgsmål i økumeni.

Franz Pieper (1852-1931), der var professor i systematisk teologi og sidenhen rektor for Concordia Theological Seminary i St. Louis, der tilhører den konfessionelt lutherske Missouri-synode i USA (Pieper 1950:v), skelner i sin dogmatik *"Christian Dogmatics"* mellem *"fundamental and non-fundamental doctrines"* (Pieper 1950:80). Her skal de fundamentale læresætninger skal forstås som de læresætninger, der *"constitute the foundation of the Christian faith"* (Pieper 1950:81). Som eksempler på disse fundamentale læresætninger nævner Pieper troen på syndernes forladelse pga. Jesu stedfortrædende strafildelse og troen på Guds nåde, som retfærdiggør synderen af tro alene, fordi netop disse trosartikler er *"the object of saving faith"* (Pieper 1950:81). Dermed afgør troen på de fundamentale læresætninger, om man er sandt troende (Pieper 1950:81). Eksempelvis skriver Pieper om retfærdiggørelsen, at *"[o]ne who does not believe the article of justification by faith is not, as Scripture plainly states, a 'child of Abraham,' is not numbered among the believers, is outside the Christian Church"* (Pieper 1950:81).

De Ikke-fundamentale læresætninger definerer Pieper derimod som *"those Scripture truth which are not the foundation or object of faith in so far as it obtains forgiveness of sins and makes men children of God, but with which the faith of those who have already obtained the forgiveness of sins should and*

does concern itself" (Pieper 1950:92). Når det gælder de ikke-fundamentale læresætninger, er det altså ikke, fordi de er uden betydning for troen, men de udgør ikke troens fundament, så selvom andre kristne ikke deler samme opfattelse af læren om Antikrist eller englens etc., er det ikke en uenighed, der handler om frelsens grundlag (Pieper 1950:92).

Pieper foretager desuden en yderligere underopdeling mellem primære og sekundære fundamentale læresætninger (Pieper 1950:91). Der er i begge tilfælde tale om læresætninger, der er fundamentale for den kristne tro, men nogle af disse grundlæggende trosartikler handler ikke om frelsens årsag og er derfor af sekundær betydning (Pieper 1950:86). Pieper nævner eksempelvis, hvordan det muligt at have en alternativ dåbsforståelse af den lutherske og dermed *"lack that foundation of (...) faith which the Sacraments supply, but stil have the true faith in the forgiveness of sins if he trusts in the Word of the Gospel, as hear or read"* (Pieper 1950:86). I sådanne tilfælde understreger Pieper altså vigtigheden af ikke at fradømme andre kristentroen blot pga. læremæssig uenighed (Pieper 1950:87).

Hvis man anvender denne sondring på DLM og DO's økumeniske forståelse, er det værd at bemærke, at både DO og DLM skelner mellem forskellige niveauer af læresætninger. DO tilslutter sig *"Augustins ord om enhed i det væsentlige, frihed i det uvæsentlige og kærlighed i alt"*, og siger dermed, at der er noget, der er mere væsentligt end andet. Mere konkret sonder DO mellem kirkens *"egentlige fundament"*, det *"afledt[e] fælles fundament"*, *"tolkninger af denne troskerne"*, *"slutninger, der ikke kan henføres til konkrete bibelord"* og *"subjektive meninger"* (Munch 2006:2). En lignende skelnen findes hos DLM, der skriver, at nogle uenigheder er *"alvorligere end (...) [andre] uenigheder"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:11; Munch 2006:2). Det er dog forskelligt, hvilke af den kristne tros læresætninger, de to organisationer med Piepers kategorisering ville betragte som henholdsvis fundamentale og ikke-fundamentale læresætninger, samt hvilke af de fundamentale læresætninger vedrørende troens fundament, der er af primær og sekundær karakter.

DLM påpeger i forlængelse af Confessio Augustanas artikel 7, at forskelle i *"skikke, traditioner og arbejdsformer"* er uenigheder af så ikke-fundamental karakter, at man må kunne *"leve med"* dem (Luthersk Missions Læreråd 2011:4). Denne vurdering deles af DO, der formentligt ville kategorisere disse uenigheder som *"kulturelt betingede normer"* af perifer ikke-fundamental karakter (Munch 2006:2).

Angående de fundamentale trosartikler er der langt på vej enighed om, at mange af disse spørgsmål såsom en *"forskellig nådemiddelforståelse"*, der i mange tilfælde varierer på tværs af kristne konfessioner, *"ikke [er] uvæsentlige"* (Munch 2006:2). De kan endda for DLM's vedkommende udelukke forkyndelses- og menighedsfællesskab, men dette indebærer alligevel ikke, at kristne, der ikke deler den lutherske bekendelse, ikke anerkendes som kristne (Luthersk Missions Læreråd 2011:8;11).

Når det kommer til synet på, hvilke af de fundamentale trosartikler, der kan karakteriseres som primære ved at afgøre, om der er tale om *"den uopgivelige kristne troskerne"* deles deres veje dog (Munch 2006:2). DLM og DO deler ganske vist opfattelsen af, at synet på Jesu guddommelighed, der udtrykkes i de oldkirkelige bekendelser, er af så primær fundamental karakter, at det afgør, om der *"er tale om kristendom"* (Luthersk Missions Læreråd 2011:12; Munch 2006:2).

Anderledes ser det dog ud, når det kommer til synet på den reformatoriske retfærdiggørelseslære. På den ene side kritiserer DLM nedtoningen af den reformatoriske retfærdiggørelsesforståelse i dele af den nyere evangelikale bevægelse som *"én blandt flere mulige tolkninger af kristendommen"*, hvorved det er rimeligt at formode, at en reformatorisk retfærdiggørelsesforståelse ifølge DLM skal forstås som den sande tolkning, der markerer en grænse for kristendom (Luthersk Missions Læreråd 2011:22). På den anden side karakteriserer DO en sådan opfattelse, hvor *"konfessionsafgrænsede tolkninger [ophøjes] til absolutte sandheder"*, som decideret *"kirkesplittende"* (Munch 2006:2). DO skriver endda, at disse *"konfessionsafgrænsede tolkninger"* ikke er *"det, hvormed kirken står og falder"*, hvormed DO alluderer til Martin Luthers udsagn om netop retfærdiggørelseslæren (Luther 2018:76). Derimod mener DO, at *"der i spørgsmålet om retfærdiggørelse er tilstrækkelig enhed til gensidig anerkendelse af hinandens kirker"* (Munch & Dahlman 2007:3). Her er DO uenige med DLM, idet sognepræst Jens Jørgen Rasmussen i et af DLM's magasiner (Budskabet), hvis redaktionelle linje *"må kunne rummes inden for det, som LM står for"*, skriver, at kirken *"ikke [kan] bestå uden indholdet i denne lære, selvom alle de andre artikler fastholdes"* (Rasmussen 2008:13; Karlsen 2008:1).

Når DO og DLM forstår økumeni så forskelligt, kan det altså bl.a. skyldes, at organisationerne, skønt de er enige om at sondre mellem vigtigheden af forskellige læresætninger, ikke er enige om, hvilke læresætninger, der er primære fundamentale og dermed afgrænser kristendom fra ikke-kristendom.

4.2 Enhed trods mangfoldighed i erkendelsen?

Det er relevant at overveje, hvilken rolle DO og DLM's epistemologiske ståsted spiller for forskellene i deres økumeniske forståelse, hvilket kan synliggøres ved inddragelse af den økumeniske model; differentieret konsensus.

Peder Nørgaard-Højen definerer differentieret konsensus, når han skriver således: *"I erkendelse af, at den samme trosoverbevisning modsigelsesfrit kan finde mangfoldige og forskelligartede konkrete udformninger, indeholder en sådan differentieret konsensus på den ene side et udsagn, der definerer indhold og omfang af den opnåede konsensus i et hidtil kirkeadskillende lærepunkt, og på den anden side en*

supplerende forklaring på, hvorfor eventuelt endnu foreliggende differenser er legitime og derfor heller ikke nødvendigvis skal overvindes, idet de ikke krænker den nyvundne konsensus og således ikke længere er kirkeadskillende” (Nørgaard-Højen 2013:324). Modellen indeholder således både konsensus på områder, man er enige og differentiering eller mangfoldighed, idet man kan mene noget forskelligt med brugen af samme udtryk (Ellefsen 2016:112).

Kenneth Ellefsen påpeger, at modellen om differentieret konsensus *”ble sentral for arbejdet med Felleserklæringen om retfærdiggørelse mellom lutheranere og katolikker”*, som DO i modsætning til DLM tilslutter sig (Ellefsen 2016:111; Munch & Dahlmann 2007:3). Da dette dokument er et konkret udtryk for økumenisk dialog, er det værd at overveje, om den epistemologiske tilgang som modellen om differentieret konsensus udtrykker, også er kendetegnende for DO’s økumeniske tænkning.

Ved at DO både tilslutter sig Felleserklæringen om Retfærdiggørelse af tro samtidig med, at de fastholder kravet om, *”at man deler den reformatoriske arvs centrum: retfærdiggørelse af tro alene”* som forudsætning for økumenisk fællesskab, accepterer de den grundlæggende forudsætning i modellen for differentieret konsensus, at *”erkjennelsen av den samme sak kan uttrykkes ved hjelp av ulike begreper”* (Munch & Dahlmann 2007:2; Munch 2011:6; Hegstad 2010:206).

DO anfører i forlængelse heraf, at *”[o]phøjelse af konfessionelt afgrænsede tolkninger til absolutte sandheder udtrykker et erkendelsesmæssigt hovmod”* (Munch 2006:2). Dermed udtrykkes et kritisk forbehold over for forsøget på at gøre de protestantiske kirkers egne bekendelser til almengyldige sandheder af forpligtende karakter, der udelukker fællesskabet med andre kristne, der udtrykker sig anderledes. Denne epistemologiske tænkning adskiller sig i betydelig grad fra tænkningen hos DLM. På trods af, at DLM anerkender risikoen for, at læremæssige *”markeringer [bliver] (...) hovmodige”* og påpeger, at *”det er vigtigt, at mennesker får lov til at være undervejs, i en erkendelsesproces”* og dermed understreger den menneskelige erkendelses begrænsning, udtrykker DLM også en bekymring for en *”generel postmoderne påvirkning”* blandt nyere evangelikale (Luthersk Missions Læreråd 2011:4; 13).

Ifølge modellen om differentieret konsensus, er det tillige en forudsætning for at indgå i økumenisk dialog med andre kirker, at man anerkender, at sprogets betydning grundlæggende er kontekstuel, og at det *”[å] legge en påstand fra det ene språkspillet ved siden av det andre uten å se etter hvilken kontekst det inngår i, blir misvisende”* (Hegstad 2010:206). DLM er enige i, at den konkrete kontekst med *”forskellige kulturer og tidsaldre”* har betydning for, hvordan Bibelens budskab udtrykkes, men understreger samtidig, at DLM *”ikke [tror], at Guds sandhed er mange forskellige sandheder”*, idet de fastholder, at det er muligt at udtrykke denne i *”lære og forkyndelse”* (Luthersk Missions Læreråd 2011:4).

DLM har således en større tiltro til muligheden for intersubjektiv kommunikation, end det er tilfældet i DO, der i stedet påpeger, at "[e]thvert forsøg på at udarbejde en systematisk teologi (...) [er] en afkortning af Guds selvåbenbaring i Skriften på grund af den menneskelige fornufts og det menneskelige sprogs begrænsninger" og kalder de protestantiske kirkers bekendelser for udtryk for "kristne fællesskabers livslange oprigtige søgen (...) efter at forstå og udtrykke Bibelens åbenbaring" (Munch 2006:2). Dog fastholder DO stadig, at det er muligt at give udtryk for en del af "Guds selvåbenbaring", mens den fulde erkendelse af "fylden i Gud" kun kan erfares, når man i det økumeniske fællesskab med andre kristne (Munch 2006:2).

Når "manglende erkendelsesmæssig enhed" som vist i analysen ifølge DO "ikke [bør] stå i vejen for at praktisere den allerede eksisterende organiske enhed i Gud", mens den læremæssige enighed derimod for DLM er en forudsætning for enhed, kan det altså ses i lyset af, at DO repræsenterer en mere postmodernistisk epistemologisk forståelse end DLM (Dørken 2009:13; Kruse 2010:24-25).

4.3 Forskelligt åbenbaringssyn?

Foruden forskellene i DO og DLM's vurderinger af, hvilke læresætninger, der er fundamentale, og hvor stor tillid vi kan have til menneskets erkendelse, er det værd at reflektere over, om der er alternative forklaringer til forskellene i DO og DLM's forståelse af økumeni.

Peter Olsen, der er ansat i DLM, kommenterer i en vurdering af DO's økumeniske forståelse i DLM's magasin Budskabet, netop på DO's sondring mellem den erkendelsesmæssige enhed og den organiske enhed, som han beskriver "synes at have baggrund i en barthiansk forståelse af åbenbaringen" (Olsen 2008:22). Dermed påpeger han, at DO ved at modstille "et relationelt kendskab" med et "intellektuelt og dogmatisk kendskab" skelner mellem to forhold, som "i Bibelen [er] en intim og ligefrem organisk sag" (Munch 2006:1; Olsen 2008:23). Når DO mener, at den økumeniske enhed først og fremmest baserer sig på en allerede eksisterende organisk enhed frem for læremæssig enighed, skyldes det altså ifølge Peter Olsen, at DO adskiller disse to.

Peter Olsen skelner ligeledes mellem begreberne den subjektive "tro, der tros (latin, *fides quae*)" og den objektive tro, der består i "troens og bekendelsens indhold" og skriver i forlængelse af DLM's økumeniske forståelse, at "den åndelige eller organiske enhed i kirken baserer sig på den subjektive tro, men den ydre eller organisatoriske enhed baserer sig på den objektive tro" (Olsen 2008:20). Selvom Peter Olsen rent teoretisk sonderer mellem disse to begreber, mener han i modsætning til DO, at de to hører tæt sammen, idet det er "erkendelsen af (...) sandhed[en], som (...) har etableret vores enhed" (Olsen 2008:20).

Når den læremæssige enighed for DLM spiller en rolle allerede forud for etableringen af økumenisk samarbejde kan det altså ses i lyset af, at enigheden om frelsen ifølge DLM ses som det synlige udtryk for, at troens organiske enhed er til stede, mens den intellektuelle overbevisning for DO opererer på et andet niveau end det relationelle kendskab (Olsen 2008:20; Munch 2006:1).

4.4 Konklusion

I begyndelsen af diskussionsafsnittet rejste jeg spørgsmålet: Hvorfor har DO og DLM så forskellige forståelser af økumeni? Svaret på dette spørgsmål er trefoldigt. For det første afviger DO og DLM's forståelser af økumeni fra hinanden, fordi de to organisationer er uenige om, hvilke læremæssige spørgsmål, der med Piepers ord kan karakteriseres som fundamentale. Parterne er på visse punkter enige om, at eksempelvis trinitetslæren og læren om Jesu to naturer, der begge er beskrevet i de oldkirkelige bekendelser, er blandt de fundamentale læresætninger. Når det kommer til retfærdiggørelseslæren er, der dog uenighed om, hvorvidt denne læresætning er primær fundamental eller befinder sig på et lavere niveau.

For det andet har DLM og DO grundlæggende en forskellig epistemologisk tilgang. Selvom DLM bekræfter en række anliggender fra en postmoderne epistemologi, har DLM en højere grad af tillid til det menneskelige sprogs mulighed for at udtrykke åbenbaring, end det er tilfældet for DO's vedkommende, hvis tilgang til økumeni bedre stemmer overens med tilgangen i modellen differentieret konsensus.

For det tredje udtrykker DO i sine officielle dokumenter om økumeni et grundlæggende forskelligt åbenbaringssyn fra det syn, der er gældende hos DLM. Hvor DO skelner mellem et intellektuelt og et relationelt kendskab, kan disse ifølge DLM ikke adskilles, fordi den organiske enhed bygger på troens erkendelse, så at bekendelsen af troen som det synlige udtryk for troens tillid bliver grundlaget for den synlige organisatoriske enhed i det økumeniske samarbejde.

5.0 Litteraturliste

Dansk Oase (2021A). Find et fællesskab. Lokaliseret d. 01.12.2021 på <https://danskoase.dk/faellesskaber/>

Dansk Oase (2021B). Årsberetning 2019. Lokaliseret d. 01.12.2021 på https://danskoase.dk/fileadmin/Filer/Lederskab/Årsberetning_DanskOase_2019.pdf

Dansk Oase (2021C). Vision. Lokaliseret d. 01.12.2021 på <https://danskoase.dk/om-os/vision/>

Dørken, Levi (2009). Dansk Oase - den grimme ælling blandt vækkelseskristne? Lokaliseret d. 01.12.2021 på: <http://ep.teologi.dk/MF-BA/Open/2009DoerkenLeviEBA-opgave.pdf>

Ellefsen, Kenneth (2016). Enhet i mangfold - Om Kristusbekjennelsen som sentrumet i kristenheten og konfessionelt mangfold som et uttrykk for enhet. Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke. Årg. 43, Nr. 2, s. 101-119

Grane, Leif (1976). *Confessio Augustana – Oversættelse med noter – Indførelse i den lutherske reformations hovedtanker*. Skovlunde, Danmark: Gyldendal

Hegstad, Harald (2009): *Den virkelige kirke*. Trondheim, Norge: Tapir

Hegstad, Harald (2010). *Fra konfesjonalisme til differensiert konsensus – Refleksjoner om luthersk teologi i en økumenisk kontekst*. I: Austad, Torleiv et al.: *Kirkens bekjennelse i historisk og aktuelt perspektiv*. Trondheim, Norge: Tapir Akademisk Forlag

Karlsen, Alex Dahl et al. (2008). Indhold. Budskabet – Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission. Årg. 144, nr. 3, s. 1

Kruse, Mads Peter (2010). Tværkirkelighed i Indre Mission og den karismatiske fornyelse. Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke. Årg. 37, Nr. 4, s. 15-26

Larsen, Kurt E. (2007). *Fra Christensen til Krarup – Dansk kirkeliv i det 20. århundrede*. Fredericia, Danmark: Kolon – Forlagsgruppen Lohse

Larsen, Kurt E. (2008). Dansk Oases forhistorie. Budskabet - Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission. Årg. 144, nr. 3, s. 8-11

Luther, Martin (2018). *Martin Luthers forelæsning over Salme 130*. I: Finn B. Andersen (red.): *Martin Luther – Troen alene*. København: Books on Demand GmbH

Luthersk Mission (2021A). Kerneværdier. Lokaliseret d. 01.12.2021 på: <https://www.dlm.dk/om-os/download/kernevaerdier>

Luthersk Mission (2021B). Organisationsplan. Lokaliseret d. 01.12.2021 på: https://dlm.dk/sites/default/files/Om_os/organisationsplan_0.pdf

Luthersk Mission (2021C). Luthersk Missions arbejde i Danmark. Lokaliseret d. 01.12.2021 på: <https://www.dlm.dk/lm-danmark>

Luthersk Mission (2021D). Frimenigheder. Lokaliseret d. 01.12.2021 på: <https://www.dlm.dk/om-os/download/frimenigheder>

Luthersk Missions Læreråd (2011). Vejledning; Luthersk Mission og kirkeligt samarbejde – En vejledning fra Luthersk Missions Læreråd. Lokaliseret d. 29.10.2021 på: https://dlm.dk/sites/default/files/Om_os/vejledning_om_kirkeligt_samarbejde-2011.pdf

Munch, Morten (2011). Karismatisk fornyelse og luthersk tradition. Lokaliseret d. 03.12.2021 på <https://issuu.com/danskoase/docs/kfolt>

Munch, Morten (2006). Derfor arbejder Dansk Oase økumenisk – Et Oase-dokument. Lokaliseret d. 03.12.2021 på https://issuu.com/danskoase/docs/derfor_arbejder_dansk_oase_oekumeni

Munch, Morten & Dahlmann, Keld (2007). Retfærdiggørelse ved tro – Et Oasedokument. Lokaliseret d. 28.09.2021 på: <https://www.yumpu.com/da/document/read/37075378/retfardiggarelse-ved-tro-danskoasedk>

Nissen, Henri (15.02.2006). Katolsk hovedtaler på Sommer-Oase om Luther. Lokaliseret d. 05.11.2021 på: <https://udfordringen.dk/2006/02/katolsk-hovedtaler-pa-sommer-oase-om-luther/>

Nørgaard-Højen, Peder (2013). *Økumenisk Teologi – En introduktion*. København, Danmark: Forlaget Anis

Pieper, Franz (1950). *Christian Dogmatics*. St. Louis, Missouri: Concordia Publishing House

Olsen, Peter (2008). Økumenik og Oase. Budskabet - Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission. Årg. 144, nr. 3, s. 18-23

Rasmussen, Jens Jørgen (2008). Den artikel kirken står og falder med – Om retfærdiggørelseslæren og nådemiddelkristendommen som test på sund teologi. Budskabet - Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission. Årg. 144, nr. 3, s. 12-16

Schwartz Lausten, Martin (2004). *Danmarks kirkehistorie*. København, Danmark: Gyldendal Forlag